

RUTA KROZ DANSKU I ŠVEDSKU

Tamo gdje se spajaju Sjeverno i Baltičko more: putovanje oko Kattegata

Otkad su Danska i Švedska međusobno povezane velebnim mostom Öresund, ta dva "ujedinjena kraljevstva" mogu se još jednostavnije proputovati. Mogu se otkriti mnoge zajedničke značajke, ali i razlike. Mala Danska znači godišnji odmor na moru, a veća Švedska ponajprije netaknuta prirodna prostranstva.

Vjerojatno najšaljivija i najtočnija preporuka za putovanje u Dansku potječe od veoma omiljene i puku bliske kraljice Margarete II.: "Nema ni jedne druge zemlje koja je toliko danske kao što je to Danska". No što je Danska? Ponajprije otočno carstvo koje se sastoji od poluotoka Jylland, podijeljenog na dva dijela, velikih otoka Fyn, Sjælland, Falster, Møn, Lolland i Bornholm te nekih 400 manjih otoka i otočića, od kojih je, međutim, jedva njih stotinjak naseljeno.

Osim toga, Danska je malena zemlja koja se može prijeći u jednom danu. To je optimalna turistička zemlja poglavito za ljubitelje mora. Gdje se još može birati između 7400 km većinom neizgrađene, pristupačne obale, između plavog blještavila Kattegata i blagog Baltičkog mora, surovog Skagerraka ili Sjevernog mora karakterističnog po plimi i oseci? Unutrašnjost Danske koju obilježavaju jezera, polja, šume i tresetišta općenito je brežuljkasta. Hyggelig – danska riječ za "ugodan" – većina su gradova i sela sa šarenim, često nagnutim kućama s rešetkastim konstrukcijama. Danska kulturna svjedočanstva sežu od ostataka materijalne kulture iz brončanog i vikinškog doba preko raskošnih imanja i dvoraca pa sve do avangardne suvremene arhitekture i poznatih muzeja i zbirki.

Preko Kattegata, Baltičkog mora i Öresunda mami deset puta veće švedsko kraljevstvo s raznolikim krajolicima i mirnim prostranstvima. Na jugu zemlje, gdje je započelo predivno putovanje malenoga Nilsa Holgerssona s divljim guskama prema Laponiji, putnik će se još malo podsjetiti na danski krajolik livada i polja. Sjeverno od Göteborga krajolik postaje "tipično švedski": podsjeća na ekranizacije knjiga Astrid Lindgren. Iza svakog zavoja mogla bi se pojaviti Michelova drvena koliba. Tu stoje švedske kuće obojene u crvenu boju volovske krvi usred sočnih zelenih livada, prostiru se rijetke šume breza i crnogorice. Vänern i Vättern, dva jezera gotovo veličine mora, nalaze se također u tom području. Od Stockholma dalje priroda postaje sve iskonskija, naseljenost sve manja, rijeke sve brže, a šume sve gušće. I napokon švedska Laponija, najsjevernija trećina zemlje gotovo melankolične ljepote i gotovo pustih prostranstava. Samo krda sobova nalaze dovoljno hrane u pustom carstvu ponoćnoga sunca.

Turisti bi trebali učiniti kao i Šveđani koji su fanatici svježeg zraka. Nekoliko ljetnih dana unajmiti po mogućnosti neku osamljenu *stugu* (kolibu) i odlaziti na izlete u prirodu. Možda će

pritom susresti jednog od 500 tisuća švedskih sjevernih jelena koji su uglavnom bezopasni. No čuvajte se ipak zloduha koji obitavaju u švedskim šumama jer Švedska je zemlja legendi, mitova i bajki.

To pučko vjerovanje izražava se u mnogobrojnim svetkovinama i običajima koji su nama nepoznati. Najljepša je čarobna svečanost Ivanjske noći koja se održava u lipnju u cijeloj zemlji. Najdulji dan (s najkraćom noći) je uz dan sv. Lucije (u prosincu) i Božić najpopularniji švedski blagdan. Ljudi se okupljaju na večeri, jerdu haringe i piju žestoko piće akvarit i *öl* (švedska riječ za pivo).

Kružno putovanje južnom Skandinavijom: najprije se ide od južne švedske obale Baltičkog mora u Stockholm. Put vodi uz mnogobrojna jezera i gotovo beskonačne šume prema Göteborgu. Putovanje kao iz slikovnice nastavlja se u Danskoj kroz Jylland, Fyn i Sjælland sa slikovitim lučkim i trgovačkim gradićima sve do Kopenhagena.

KOPENHAGEN

Iz Kopenhagena dolazimo trajektom ili mostom Öresund u Malmö.

U Kopenhagenu, glavnom danskom i rezidencijalnom gradu na Öresundu povijest i tradicija susreću putnika na svakom koraku. Atmosfera je otvorena prema svijetu, ali unatoč tomu ugodno mirna. Većina znamenitosti može se obići pješice.

Prvi je procvat grad na Öresundu, koji je od 1443. glavni grad Danske, doživio u kasnom srednjem vijeku kao trgovačka luka.

MALMÖ

Slikoviti stari grad ispresijecan je kanalima koje možete otkriti pješice ili izletničkim brodom. Stortorget je okružen mnogobrojnim raskošnim građevinama. Put vodi dalje u Lund, slikoviti sveučilišni grad s najstarijom romaničkom katedralom u Švedskoj.

YSTAD

Mnogobrojne predivne građevine s rešetkastom konstrukcijom čine Ystad jednim od najljepših gradova u Skåneu. Ovo samostansko i ribarsko mjesto obogatilo se u doba Hanze od ulova haringa. Poslije Ystada isplati se skrenuti u Tomelilla do jedinog i u originalnom stanju očuvanog kompleksa utvrda u Švedskoj (1499.). Zahvaljujući fortifikacijama i nekoliko metara debelim bedemima, bila je nekoć neosvojiva. Iz Ystada voze redovite trajektne linije do danskog otoka Bornholma.

KARLSKRONA

Mnogobrojne građevine u gradu građenom prema vojnim aspektima od kraja 17. stoljeća nalaze se na UNESCO-vu popisu svjetske kulturne baštine. Stortorget u Karlskroni jedan je od najvećih trgova u sjevernoj Europi. Valja posjetiti i admiralitetsku crkvu iz 1685. te crkvu sv. Trojstva iz 1714. godine.

KALMAR

Godine 1397. Kalmarska unija ujedinila je Dansku, Norvešku i Švedsku. Valja posjetiti dvorac i katedralu u gradu na Kalmarsundu te barokne i renesansne građevine u lučkom i starom dijelu grada. Iz Kalmara proteže se 6 km dugačak most prema otoku Ölandu. Put se nastavlja obalnom cestom E22 u smjeru Norrköpinga. Putem postoje trajektne veze iz Oskarshamna i Västervika za Gotland. Tko ima vremena, može kod Västervika ili južno od Norrköpinga kod Valdermarsvika/Fyrudena ili St. Anne skrenuti prema švedskoj obali otočja Schären.

Kod Norrköpinga put vodi dalje ravno prema sjeveru – uz Hjälmaren do kraja raskrižja s cestom E20, zatim se nastavlja cestom E20 do Gripsholma, 20 km iza Strängnäs.

DVORAC GRIPSHOLM

Kurt Tucholsky postavio je književni spomenik dvorcu na jezeru Mälaren bogatom zaljevima. Pokopan je u obližnjem mjestu Mariefredu.

Cesta vodi od dvorca Gripsholm prema jugoistočnoj obali Mälarena sve do švedskoga glavnog grada.

STOCKHOLM

Metropola sa 1,6 milijuna stanovnika rasuta je na 14 otoka na južnom kraju jezera Mälaren na otocima bogatoj obali Baltičkoga mora između slatke i slane vode. Osnovan 1252., a od 1634. glavni grad, Stockholm se razvio u dinamičan, raznolik grad. Divne zgrade i zelene površine, mnogobrojni slapovi i mostovi čine ga neponovljivim.

Posebno valja posjetiti: kraljevski gradski dvorac (Kungliga Slottet) s oko 600 prostorija, jednu od najvećih rezidencija na svijetu; Storkyrkan, najstariju stockholmsku crkvu, iznutra gotičku; Tyska Kyrkan, crkvu njemačke zajednice s impresivnim oltarom, Riddarholmkyrkan, kraljevsko mjesto pokapanja od Tridesetogodišnjeg rata; baroknu vitešku kuću Riddarhuset, slikovitu četvrt lučkih ulica između Österlanggatana i Skeppsbron; Stadshus (1911.-1923.), gradsku vijećnicu s veličanstvenim pogledom s tornja, Konserthusen u kojem se svake godine dodjeljuju Nobelove nagrade.

Zanimljivi muzeji: Nacionalni muzej (najvažnija umjetnička zbirka u zemlji) i Moderna museet (suvremena umjetnost); Skansen, najstariji muzej na otvorenome na svijetu; Vasamuseet s ratnim brodom Vasa Gustava II. Adolfa koji je potonuo 1628. pri porinuću s navoza.

Isto tako vrijedi posjetiti: brojne stockholmske postaje podzemne željeznice koje su umjetnički opremljene ("najdulja galerija na svijetu"), luksuznu ulicu Strandvägen, stockholmske otoke i sjedište kraljevske obitelji te dvorac Drottningholm s rokoko kazalištem koje je još u funkciji.

UPPSALA

Simbol grada je 1477. godine osnovano najstarije sveučilište na sjeveru i najveća crkva u Skandinaviji Domkyrka (119 m dugačka i visoka). U njezinoj unutrašnjosti nalaze se posmrtni ostaci nacionalnog sveca Erika i kralja Gustava Vase. Dvorac iz 16. stoljeća i "Carolina Rediviva", najveća švedska biblioteka, daljnje su znamenitosti grada na rijeci Frysån. Sjeverno se nazali Gamla Uppsala s kraljevskim grobnim humcima i crkvom iz 11. stoljeća. Do 13. stoljeća bilo je to političko središte zemlje. Iz Uppsale put vodi do lučkoga grada Gävlea. Ovdje počinje državna cesta 80 koja vodi do Faluna.

FALUN

Vjerojatno su već Vikinzi kopali bakar u Falunu. Falunsko zlatno razdoblje kao svjetsko središte eksploatacije bakra završilo je katastrofom. Pri urušavanju okna 1687. nastala je Stöten, navodno najveća rupa na svijetu (65 m duboka, 370 m dugačka i 220 m široka). Povijesna jama za iskop bakra u tom mjestu nalazi se na UNESCO-vom popisu svjetske kulturne baštine.

Brzom cestom 70 nastavljamo dalje u smjeru sjeverozapada prema jezeru Siljan koje naša ruta gotovo potpuno okružuje.

JEZERO SILJAN

Dalarna je šumovita pokrajina poznata po drvenim izrezbarenim dalarnskim konjima. Vozeći se oko jezera, vrijedi zaustaviti se u Mori na sjevernoj obali. Grad je zadnja točka skijaške staze Vasalauf (86 km). Muzej i imanje Zorngaarden umjetnika Andersa Zorna i muzej na otvorenome "Zorns Gamelgaarden" mogu se također razgledati. Iz Leksanda na južnom kraju jezera nastavljamo najprije brzom cestom 70 do Borlängea, a zatim se prelazi na cestu 60 za Örebro.

ÖREBRO

Istaknute znamenitosti staroga grada srednje Švedske, bogatoga skulpturama i spomenicima, gotovo su 800 godina star dvorac (12. – 16. stoljeće) na riječnom otoku, crkva sv. Nikole iz 13. stoljeća i moderni vodotoranj Svampen.

Iz Örebroa put vodi cestom E4 preko mjesta Askersunda do Vätterna.

VÄTTERN

Vättern je druga po veličini švedska slatkovodna površina. Planirajte zaustavljanje na kanalu Göta u Motali koji povezuje Vättern i Vänern te u gradu vrtova Vadstena sa zanimljivom samostanskom crkvom i dvorcem. Na južnom kraju jezera nalazi se Jönköping. Odatle put vodi strogo prema zapadu do lučkoga grada Göteborga.

GÖTEBORG

Drugi po veličini švedski grad ima šarmantan stari dio okružen kanalima. Posebno se preporučuje šetnja raskošnim bulevarom Kungssportsavenyn, posjet zabavnom parku Lieseberg i futurističkoj novoj operi te vožnje brodovima lukom, kanalima i stjenovitim otocima. Iz Göteborga nije daleko do Bohusläna. Iz Göteborga voze trajekti preko Kattegata u Frederikshavn na danskom poluotoku Jyllandu. Vožnja traje oko 3 sata.

FREDERIKSHAVN

Simbol najvećega grada sjevernoga Jyllanda je Krudttårnet, barutana (kraj 17. stoljeća) sa zbirkom oružja iz triju stoljeća. Prije nego što nastavite put prema jugu, isplati se mali izlet do sjevernog dijela poluotoka u Skagen.

SKAGEN

Prije 150 godina mnogobrojni umjetnici smjestili su se na najsjevernijem dijelu Jyllanda, osnovali umjetničku koloniju i stvarali 'ikone' danskog slikarstva koje se mogu razgledati u muzeju u Skagenu i u Michael & Anna Ancher Husu. Vrijedi posjetiti Tilsandede Kirke, crkvu napuštenu 1795. zbog stalnoga stvaranja živog pijeska.

SÆBY

Sa svojim ribarskim kućama s rešetkastom konstrukcijom, lukom za male jedrenjake i samostanskom crkvom (freske iz 15. stoljeća) kupalište je posebna idila. Isplati se vidjeti i imanje Sæbygaard (najstariji dio iz 1576.). U obližnjem renesansnom dvorcu Voergaard nalazi se zbirka umjetnina i porculana svjetskoga ranga.

AALBORG

Limfjord i grad najbolje se mogu pregledati s Aalborgtårneta (105 m). Katedrala Budolfi posvećena je svecu zaštitniku mornara. Pozornost zaslužuju i Jens Bangs Stenhus, kuća bogatoga trgovca sagrađena 1624. i Nordjyllands Kunstmuseet.

VIBORG

Katedrala u starome danskom gradu morala se u 19. stoljeću potpuno obnoviti. Njezine stropne freske i srednjovjekovna četvrt oko nje ipak zaslužuju pozornost baš kao i rudarsko okno za vađenje vapnenca ispred vrata grada koje je 1950-ih godina, nakon gotovo tisućljetne eksploatacije, zatvoreno.

ÅRHUS

Drugi po veličini danski grad razvio se iz vikinške naseobine. St. Clemens Kirke, započeta 1200., najveća je katedrala u Danskoj. 'Den Gamle By' prvi je muzej na otvorenome za dansku urbanu kulturu. Slavni arhitekt Arne Jacobsen projektirao je Raadhuset (završen 1942.). Dvije tisuće godina staro truplo u tresetu glavna je atrakcija muzeja Moesgård.

VEJLE

'Grad na brdu' smješten je prekrasno na istoimenome fjordu. Crkva sv. Nikole najstarija je zgrada u gradu i krije jezovite prizore: 2500 godina staro truplo u tresetu i zazidane lubanje dvadeset trojice razbojnika. Vrijedi pogledati grafike u muzeju umjetnosti i simbol grada – vjetrenjaču. Sjeverozapadno od Vejlela nalazi se UNESCO-va svjetska kulturna baština Jelling s impresivnim grobnim humcima i dva kraljevska runska kamena iz 10. stoljeća koji se smatraju 'danskim krštenicima'. Jylland je povezan željezničko-cestovnim mostom s autocestom (Storebæltsbro) s otokom Fynom. Ovdje je sljedeće stajalište glavni grad otoka.

ODENSE

Hans Cristian Andersen proslavio je glavni grad otoka diljem svijeta. Na njega podsjećaju njegova kuća iz djetinjstva i njemu posvećen muzej. Muzej Carla Nielsena, stari grad i gotička crkva sv. Knuda daljnje su atrakcije. Iz Odensea vodi državna cesta 9 do sljedeće znamenitosti – Egeskova.

EGESKOV

Malen dvorac (16. stoljeće) sa svojim je jakom oko utvrde i pomičnim mostom jedan od najpoznatijih dvoraca na vodi u Europi. Posjeduje vrijedan barokni krajobrazni park i popularni muzej *oldtimer*.

S juga otoka kreće se prema Nyborgu na istočnoj obali. Ovdje je 18 km dugačak Storebæltbro premošćuje morski prolaz između Fyna i Sjælland.

TRÆLLEBORG

Nedaleko od Slagelsea nalazi se vikinška utvrda Trælleborg koja je izgrađena strogo geometrijski i bila namijenjena kralju Haraldu Plavozubom (10. stoljeće).

ROSKILDE

Gradska katedrala nalazi se pod zaštitom UNESCO-a. Ovdje je pokopano 38 danskih vladara. Zanimljivo je pet originalno očuvanih vikinških brodova koji su otkriveni u susjednom Roskildefjordu. Prikazani su u modernom 'Vikingskibs Museetu'. Na kraju put vodi uz dvorac Frederiksborg do sjevernoga kraja Sjælland u Helsingør.

HELSINGØR

Glavna znamenitost grada smještenog na Öresundu dvorac je Kronborg. Oko 50 km je dugačak put duž obale natrag do Kopenhagena, polazišta na ovo putovanje.

IZLETI

Bohuslän

Područje sjeverno od Göteborga ime je dala ruševina tvrđave Bohus (13. stoljeće) kod Kungälv. Bogata obala fjordova i malih otoka u Bohuslänu često se zbog svojih pitoreskkih ribarskih naselja i ekskluzivnih kupališta uspoređuje s obalom južne Francuske. Jedna od najljepših ruta u cijeloj Švedskoj vožnja je na Tjörn i Orust, najveće otoke u Bohuslänu koji su međusobno i s kopnom povezani mostovima. Ljubitelje životinja oduševljava najveći švedski morski akvarij "Havets Hus" u Lysekilu i zoološki vrt "Nordens Ark" kod Smøgena, specijaliziran za nordijske vrste.

Impresivni su crteži u stijeni kod Tanumshede, jednog od mnogobrojnih nalazišta iz brončanog doba u Bohuslänu koji se nalaze na UNESCO-vom popisu svjetske kulturne baštine. Urezi su nastajali od oko 1800. do 800. pr. Kr. Danas su oslikani da se bolje razaznaju.

Vrhnac oko 20 km dugačkog izleta vikinška je kamena tvorevina u obliku broda kod Blomsholma i 420 m dug i 60 m visok most Svinesnud na granici s Norveškom.

Bornholm

Četrdeset kilometara ispred južne švedske obale – daleko od danskog kopna – nalazi se otok Bornholm. Trajekti prometuju od Kopenhagena i švedskog Ystada do otoka koji se zbog svoje gotovo toplije klime naziva i "biserom Baltičkog mora". Otok je 600 km² velika "Skandinavija u malome" s kilometarskim pješčanim plažama, jezerima i tresetištima, bjelogoričnim i crnogoričnim šumama, vrištinama i pojasevima dina.

Mnogobrojna su svjedočanstva iz prapovijesnih vremena. Poseban doživljaj posjet je utvrđi od opeka Hammershus (podignuta 1260.), najvećoj i najljepšoj ruševini u cijeloj Danskoj koja ljupko i u isti mah neugodno dominira na granitnoj stijeni. Rønne je najveći grad na otoku. U gradiću je očuvano mnogo starih kuća, među njima i lijepih građevina s rešetkastim konstrukcijama. Za slikovita obalna sela tipične su bijelo obojene pušnice za haringe.